

ALKALMAZOTT IRODALOM- ÉS MŰVÉSZETSZOCIOLÓGIA (2021-2022)

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet/Tanszék	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4 Szakterület	Nyelvészet és irodalomtudomány
1.5 Képzési szint	Mesteri képzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom, mesteri képzés

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Alkalmazott irodalomszociológia LME2111						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. T. Szabó Levente habilitált egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zabán Márta egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	Mest 1	2.5 Félév	1	2.6. Az értékelés módja	írásbeli feladatok, szóbeli vizsgák	2.7 A tantárgy típusa	kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 gyakorlati foglalkozás	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám		melyből: 3.5 előadás		3.6 szeminárium/labor	
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					28
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					50
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					50
Konzultáció					10
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	140				
3.8 A félév össz-óraszama	196				
3.9 Kreditszám	8				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	<ul style="list-style-type: none"> nincsen
4.2 Kompetenciabeli	<ul style="list-style-type: none"> CEFR B2 szintű angol nyelvtudás (vagy valamely világnyelv hasonló szintű ismerete a mesteri felvételi elvárásai szerint)

5. Feltételek

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> az online oktatás jellemző technikai feltételei
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> az online oktatás jellemző technikai feltételei

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • C1.1: Alapvető irodalomszociológiai képzetek értése és használata gyakorlatban. A társadalomtudományos nyelvezet értő és reflexív használata irodalmi jelenségek esetében. Irodalomszociológiai módszerek gyakorlati használatának képessége. • C 3.2. Az alapvető irodalomszociológiai viták átlásának képessége. Szakmai projektek kimunkálásának alapvető képessége az alkalmazott irodalomtudomány területén • C 4.2. Szakmai vélemény artikulált és árnyalt megfogalmazása irodalom / művészet és társadalom összefonódását érintő kérdésekben • C 6.2. Értő és árnyalt irodalmi értelmezések kimunkálása a szakirodalomban megfogalmazott helyzetekből és megoldásokból kiindulva.
Általános kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • CT2: Csapatmunkában való korrekt együttműködés. Szakmai-munkahelyi szerepek árnyalt használata az alkalmazott irodalomtudomány működésének megértése céljából. • CT 3.: Olyan alkalmazott és gyakorlati projektek kivitelezésének képessége, amelyeken keresztül belátható a társadalomtudományi ihletésű alkalmazott irodalomtudomány működése (például múzeumszociológiai projektek, kulturális iparágak, társadalmi egyenlőtlenségek felszámolásának kísérlete alkalmazott irodalmi, művészeti és színházi projektek révén stb.)

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A tantárgy hiánypótló jellegű, a bölcsész alapképzésből kimaradt ilyen jellegű diszciplínákat pótlandó, tágas bevezető az irodalom- és művészetszociológiák legfontosabb kortárs témaköreibe és problémafelvetéseibe.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<p>A tárgy a szociológiai gondolkodás friss kutatásainak irodalom- és kultúratudományi alkalmazhatóságát kívánja megismertetni a hallgatókkal, alkalmazott, gyakorlatias módon, de eközben módszertanilag is visszakapcsolja a legfontosabb kortárs irodalomszociológiai irányzatokat a társadalomtudományokhoz.</p> <p>Sajátos célkitűzései közül a legfontosabbak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az irodalomszociológiai kérdésfelvetés alapjainak elsajátítása - az alapvető irodalomszociológiai nyelv értő és kritikus átgondolása - az alapvető kvalitatív és kvantitatív irodalomszociológiai módszerek megértése és gyakorlatban való használata

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Alkalmazott irodalomtudomány	Problémafelvetés és az irodalomolvasó hallgatók érintettségének kiderítése	
2. Kulturális politikák a mindennapokban		
3. A szerzői jog mint kulturális politika: történet és jelen		
4-5. Eltérő médiumok és eltérő művészeti/ irodalomszociológiák	Problémacentrikus, gyakorlati jellegű	
6 Szociológiai jellegű múzeumi gondolkodás és a megőrzés új kultúrái irodalom- és művészetszociológiai nézőpontból	Idem	

7. A kulturális turizmus és a kulturális örökség irodalomszociológiai nézőpontból		
8. Foglalkozása: író. Az irodalmi piac történeti és jelenkori vizsgálatai a szerzői jogtól az irodalmi feketepiac kutatásáig	Idem	
9. Milyen az író és a művész, ha csoportban van? Az irodalmi és művészeti csoportok szociológiája	Idem	
10-11. Irodalmi alfabetizációs kutatások	Idem	
12. Az irodalmi eszmetörténet szociológiai nézőpontból	Idem	
13. Az irodalmi nacionalizmus és a nemzetépítés folyamatai	Idem	
8.2 Szemináriumok		
<p>1. Alkalmazott irodalomtudomány: tér és irodalom összefüggései az irodalmi turizmusban (T. Sz. L.)</p> <p>2. Mire jó a cultural policy és hogyan készítsünk kulturális politikai dokumentumokat? A kulturális fővárosok megtervezésének kortárs tapasztalata és a „kulturális ipar” (T. Sz. L.)</p> <p>Takáts József: Európa magyar kulturális fővárosa. Budapest vagy Pécs?, <i>ÉS</i> 2004 (48. évf.), 14. sz., 17.</p> <p>3. Kulturális kalózkod. A szerzői jog kortárs és történeti problémái irodalom- és művészetszociológiai perspektívából</p> <p>T. Szabó Levente: „A modern magyar szerzőség feltalálása és ideológiái: a szerzői jog első magyar törvényéről, <i>Helikon</i> 2011, 4. sz., 570-591.</p> <p>4-5. A színházi élet szociológiájának kérdései</p> <p>Kerényi Ferenc, A régi magyar színésznők névhasználatáról = <i>Uő.</i>, <i>Színek, terek, emberek. Irodalom és színház a 18-19. században</i>, Ráció, Budapest, 2010, 139-144.</p> <p>6. Az irodalmi és művészeti muzeológia a szociológiai alapozású múzeumelméletek felől (Virtuális múzeumlátogatás a MOMA egyik kiállításában) (T. Sz. L.)</p> <p>Ébli Gábor, <i>Kortársunk-e a modern művészet? Jelenkori művészettörténet a tengerentúl múzeumaiban</i> = <i>Uő.</i>, <i>Hogyan alapítsunk múzeumot? Tanulmányok a művészet nemzetközi intézményrendszeréről</i>, Vince Kiadó, Budapest, 2011, 51-66.</p> <p>7. A kulturális iparágak és a heritage industries</p> <p>8-9. Az irodalmi értelmiség történeti szociológiai értelmezési lehetőségei</p> <p>Balázs Eszter, <i>Az intellektualitás vezérei. Viták az irodalmi autonómiáról a Nyugaton és a Nyugatról (1908-1914)</i>, Napvilág Kiadó, Budapest, 2009, 139-196.</p> <p>10-11. Alfabetizációs kutatások</p>	Didaktikai módszerek	Megjegyzések

<p>- Richard H. Rouse- Mary A. Rouse, A könyvkereskedelem a párizsi egyetemen a XIII. század második és a XIV. század első felében = A könyves kultúra. XIV-XVII. század. I. Válogatás az angolszász szakirodalomból, vál. és jegyzetek Monok István és Szabó Enéh, Scriptum, Szeged, 1992, 11-57.</p> <p>- a PISA-felmérés magyar és román dokumentációja (elérhető a tantárgy honlapjáról az oktató által adott kóddal)</p> <p>12. Az irodalmi eszmetörténet lehetőségei</p> <p>Takáts József, Eszmék, beszédmódok vagy szövegek. Előadás a politikai eszmetörténet-írás módszertanáról = T. J., <i>A megfelelő ötvözet. Politikai eszmetörténeti tanulmányok</i>, Osiris, Bp., 2014, 9-28.</p> <p>13. A nemzetépítés és az irodalmi nacionalizmus mint irodalomszociológiai probléma</p> <p>Leerssen, Joep, "Viral Nationalism: Romantic intellectuals on the move in 19th-century Europe". <i>Nations and Nationalism</i> 17/2, 2010, 257-71.</p>		
---	--	--

9. A szakmai testületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- *Az Irodalom- és művészetszociológia* c. tárgy jelenlegi formájában az irodalomnak és művészeteknek a legváltozatosabb társadalmi környezeteire és felhasználásaira kívánja érzékenyíteni a hallgatókat.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	vizsga az előadások alapján parciális szóbeli vizsga az irodalomjegyzékből	december 6-10. között csoportokban	1/3 1/3
10.5 Gyakorlati foglalkozás	gyakorlati irodalomszociológiai dokumentumok és elemzések elkészítése (6 feladat / félév / 1,5 pont feladatonként)	egyéni visszajelzés a MT rendszerében a leadást követő hét munkanapban	1/3
10.6 Vizsgakövetelmények			
<p>A heti kötelező szemináriumi írásbeli gyakorlatokon és olvasmányokon túlmenően - a hallgatók eltérő érdeklődését, igényét és szakosodását figyelembe véve -, a kötelező irodalmat három olvasmánycsomagba rendeztük. Az elsőben módszertani tétellel bíró írások, a másodikban irodalom- és művészetszociológiai esettanulmányok, a harmadikban pedig idegen nyelvű tanulmányok és könyvek találhatók. (Abban az esetben, ha a hallgató a jegyzékben szereplő világnyelvek egyikén – ebben az esetben angolul, németül, franciául, olaszul – sem olvas, valamely általa ismert, az alapképzésen abszolvált idegen nyelven választunk közösen szakirodalmat.) <i>A mindenki számára kötelező, közös olvasmányokon túlmenően mindenik olvasmánycsomagból még egy olvasmányt kell választani</i> igény és érdeklődés függvényében. (Az online adatbázisokban és az egyetemi könyvtárakban szabadon fel nem lelhető szakirodalom digitálisan hozzáférhető a tárgy MT-mappájában.)</p>			
<p>A tantárgy érdemjegyének összetétele: gyakorlati irodalomszociológiai dokumentumok és elemzések elkészítése (6 feladat / félév / 1,5 pont feladatonként: az érdemjegy 1/3-a), parciális szóbeli vizsga a kötelező szakirodalomból (az</p>			

érdemjegy 1/3-a) és az előadás értő ismeretét felmérő vizsga (az érdemjegy 1/3-a). Két szeminárium mulasztható.

I. Kötelező szakirodalmi olvasmányok

Pierre Bourdieu, *A művészet szabályai. Az irodalmi mező genezise és struktúrája*, ford. Seregi Tamás, Budapesti Üzleti és Kommunikációs Főiskola, 2013.

Lucien Febvre – Henri-Jean Martin, *A könyv születése. A nyomtatott könyv és története a XV–XVIII. században*, Osiris Kiadó, Bp., 2005, 171-247. (A *könyv földrajza* és *A könyvkereskedelem* című fejezetek)

Kalla Zsuzsa, *Dolgozószoba mint műalkotás. Jókai Mór relikviái a Petőfi Irodalmi Múzeumban* = Az irodalom emlékezete. Tanulmányok az irodalmi muzeológiáról, szerk. Cséve Anna, Lenkei Júlia, Sulyok Bernadett, Petőfi Irodalmi Múzeum, 2004, 117-139.

T. Szabó Levente, *Az irodalmi hivatásosodás és az írói szolidaritás új formái a 19. század közepén: a Magyar Írói Szégyegylet esete*, *Irodalomtörténet* 2008/2., 347-376.

Vaderna Gábor, *Honnan és hová? Arany János és a nagyszalontai hagyomány*, Reciti, Budapest, 2020.

II. Mindenik olvasmánycsomagból egy olvasmány választandó érdeklődés és szakosodás függvényében:

1. olvasmánycsomag

Fábián Laura et al., *Könyv és olvasója. A 14-16. századi könyvkultúra interdiszciplináris megvilágításban*, MTA–ELTE HECE, Budapest, 2018. (két tanulmány szabadon választható a kötetből érdeklődés függvényében)

Gyimesi Emese: Szendrey Júlia irodalmi pályafutása. Társadalomtörténeti kontextusok, Ráció, Bp., 2021.

Hauser, Arnold, *A modern művészet és irodalom eredete. A manierizmus fejlődése a reneszánsz válsága óta*, ford. Görög Lívía, Gondolat, 1980.

Hauser, Arnold, *A művészet szociológiája*, ford. Görög Lívía, Gondolat, 1982.

Labádi Gergely, *A magyar episztola a felvilágosodás korában. Műfaj- és médiatörténeti értelmezés*, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008.

Mazsu János, *A dualizmus kori értelmiség társadalmi forrásainak főbb változási tendenciái*, *Történelmi Szemle* 1980/2., 289-308.

Monok István, *A hagyományos világ átváltozásai. Tanulmányok a XVIII. századi magyarországi könyvtárak történetéhez*, 2018. (A *központi gyűjtemények kialakítása és a nemzeti identitás épülése* c. egység)

Helikon. Irodalomtudományi Szemle 2011/4. (az *Új gazdasági kritika* címet viselő tematikus szám szerkesztője Hites Sándor)

Szilágyi Márton, *A költő mint társadalmi jelenség. Csokonai Vitéz Mihály pályafutásának mikrotörténeti dimenziói*, Ráció Kiadó, 2014.

2. olvasmánycsomag

Bodolay Géza: *Irodalmi diáktársaságok 1785-1848*, Akadémiai Kiadó, Bp., 1963.

Bernier, Georges: *Arta și comerțul*, trad. Ileana Șoldea, Meridiane, Bukarest, 1979.

Charle, Christopher, *Intelectualii în Europa secolului al XIX-lea*, trad. Tudor Vlădescu, Institutul European, 2002.

Csáky Móric, *Az operett ideológiája és a bécsi modernség. Kultúrtörténeti tanulmány az osztrák identitásról*, Európa

Könyvkiadó, Budapest, 1999.

Chartier, Roger, *Lecturi și cititori în Franța Vechiului Regim*, Ed. Meridiane, București, 1997.

Elias, Norbert, *Mozart. Egy zseni szociológiája*. Európa, Bp., 2000.

Febvre, Lucien – Martin, Henri-Jean, *A könyv születése. A nyomtatott könyv és története a XV-XVIII. században*, Osiris, Bp., 2005.

Granasztói Olga, *Francia könyvek magyar olvasói. A tiltott irodalom fogadtatása Magyarországon 1770-1810*, OSZK-Universitas, Bp., 2009.

Hites Sándor, „*még dadogtak, mikor ő megszólalt*”: *Jósika Miklós és a történelmi regény*, Bp., Universitas, 2007.

Kerényi Ferenc, *Pest vármegye irodalmi élete (1790-1867)*, Budapest, 2002.

Knapp Éva: *Irodalmi emblematika Magyarországon a XVI–XVIII. században*, Universitas, Bp., 2003.

Jacques Le Goff, *Az értelmiség a középkorban*, Magvető, Bp., 1979.

Lazăr Marius, *Paradoxuri ale modernizării. Elemente pentru o sociologie a elitelor culturale românești*, Limes, Cluj, 2002.

Kovács I. Gábor, *Kis magyar kalendáriumtörténet. A magyar kalendáriumok történeti és művelődésszociológiai vizsgálata*, Akadémiai, Bp., 1989.

Szajbély Mihály, *Intermediális randevúk a 19. században*. Arany, Kemény, Jókai & Co, Pannónia Könyvek, Pécs, é. n.

Szilágyi Márton, *Lisznyai Kálmán. Egy 19. századi írói életpálya társadalomtörténeti tanulságai*, Argumentum, Budapest, 2001.

3. olvasmánycsomag

Charle, Christophe, *The Birth of the Intellectuals 1880-1900*, Polity Press, 2015.

Chartier, Roger, *The Order of Books: Readers, Authors, and Libraries in Europe between the Fourteenth and Eighteenth Centuries*, Stanford U. P., 1994.

Darnton, Robert, *The Business of Enlightenment. A Publishing History of the Encyclopédie 1775-1800*, Harvard university Press, 1979,

Ducas, Sylvie, *La littérature à quel(s) prix? Histoire des prix littéraires*, La Découverte, 2013.

Gelbart, Matthew, *The Invention of „Folk Music” and „Art Music”. Emerging Categories from Ossian to Wagner*, Cambridge U.P., 2007.

Goßens, Peter, *Weltliteratur. Modelle transnationaler Literaturwahrnehmung im 19. Jahrhundert*, J. B. Metzler, 2011.

McCormick, John, *The Victorian Marionette Theatre*, The University of Iowa Press, 2004.

Fausser, Annegret – Everist, Margret, *Music, Theater and Cultural Transfer: Paris 1830-1914*, The University of Chicago Press, 2009.

Leerssen, Joep, *National Thought in Europe: A Cultural History*, Amsterdam U. P., 2006.

Kreuzer, Helmut, *Die Boheme. Analyse und Dokumentation der intellektuellen Subkultur vom 19. Jahrhundert bis zur Gegenwart*, J. B. Metzler, 2000.

- Levine, Lawrence, *Highbrow/Lowbrow: The Emergence of Cultural Hierarchy in America*, Harvard U. P., 2002.
- Magerski, Christine – Karpenstein-Eßbach, Christa, *Literatursoziologie. Grundlagen, Problemstellungen und Theorien*, Springer, 2019.
- Moretti, Franco, *The Bourgeois Between History and Literature*, Verso, 2013.
- Pabst, Stephan, *Anonymität und Autorschaft: Zur Literatur- und Rechtsgeschichte der Namenlosigkeit*, Walter de Gruyter, 2011.
- Parinét, Élisabeth, *Une histoire de l'édition à l'époque contemporaine (XIXe-Xxe siècle)*, Éditions du Séuil, 2004.
- Perkins, David, *Romanticism and Animal Rights 1790-1830*, Cambridge U. P., 2003.
- Sapiro, Gisèle – Rabor, Cécile, *Profession? Écrivain*, CNRS Editions, 2017.
- Sberlati, Francesco, *Filologia e identità. Una tradizione per l'Italia unita (1840-1940)*, Sellerio, Palermo, 2011.
- Smits, Thomas, *The European Illustrated Press and the Emergence of a Transnational Visual Culture of the News, 1842-1870*, Routledge, 2020.
- Stead, Evangelia (ed.), *Reading Books and Prints as Cultural Objects*, Palgrave Macmillan, 2018.
- Waller, Philip, *Writers, Readers and Reputations. Literary Life in Britain 1870-1918*, Oxford University Press, 2006.
- Walter, Michael, *“Die Oper ist ein Irrenhaus“ Sozialgeschichte der Oper im 19. Jahrhundert*, Verlag J. B. Metzler, Stuttgart–Weimar, 1997.